

kák kiadására, melyeknek megjelenése, támogatása nélkül nálunk lehető nem volna.

A tudománnyal foglalkozó irodalomnak több faja van. Ilyenek: 1. az egyes tudós önálló buvárlatának eredményeit magukban foglaló értekezések és munkák; 2. egyes tudomány-szakoknak tudósok használatára irt kézikönyvei; 3. az iskolai könyvek; 4. a tudományt népszerűsítő munkák. A szoros értelemben vett iskolai könyveken kívül, nálunk a többi majdnem kizárólag csak anyagi támogatással létesülhet.

Az akadémia e tekintetben már eddig is megtette, a mit tehetett. A tudományos értekezések tekintélyes gyűjteménye fekszik már előttünk, a művelt közönség kezébe már nem egy tudományos jellege daczára is kedves olvasmányul szolgáló könyvet adtunk; leghátrább állunk a tudományos kézikönyvek dolgában. A tudomány-szakok legnagyobb részében elemi tankönyveknél magasabb foku magyar könyvvel nem igen rendelkezünk és érezhető baj az, hogy középiskolai tanáraink nagyrésze ugyanabból a könyvből tanul, a melyet tanít. Ezen hiány pótlása, nézetem szerint, a jelen pillanatban akadémiainknak egyik fontos és elodázhatatlan teendője. Különösen fontos és pedig épen azon szakokban, melyek magyar hazánkra vonatkoznak, kell hogy Magyarország földrajzának, a magyar történetnek, a magyar nyelvtannak mai ismereteink magaslatán álló kézikönyvei legyenek. A mikor akadémiaink negyven évvel

ezelőtt magyar nyelvltanát kiadta, nem teljesítette végleg ez irányban elvállalt kötelességét. Az olyan rohamos haladásban s fejlődésben levő nemzetnek, mint mi vagyunk, nyelve és nyelvtudománya is rohamosan fejlődik és ezért nem negyven, de tíz évnél sem szabadna elmulni a nélkül, hogy az akadémia, mint a nyelvnek hivott őre, annak rendszerére és szabályaira vonatkozó megállapodásait a művelt közönségnek, sőt az egész nemzetnek is hozzáférhetőkké ne tegye.

Sokat mondhatnék még az akadémia feladatáról, sokat, de nem újat; azt a keveset is, a mit elmondottam csak az akadémia alapszabályaiból és hagyományából olvastam ki. Az akadémia nem olyan intézet, melyet reformkísérleteknek volna szabad alávétetni; czéljának, irányelveinek nem évtizedeken, de évszázadokon keresztül változtatlanoknak kell maradniok. Nem olyan mint a hajó, mely ismeretlen tengeren kalandos felfedező útra indul: inkább olyan, mint a világító torony, mely a tévedező hajóknak a biztos kikötő helyét mutatja. A magyar tudományos akadémia a tudomány világ-tengerén a magyar kikötőt jelzi; a torony őre vigyázzon, hogy fénye mindig egy helyen, de mindig ragyogóan világítson, hogy megláthassa azt jó és rossz időben minden, de különösen a magyar hajós.

Ma, az elektromosság korszakában, mi sem használhatjuk elődeink pislogó mécsejét; legyen a mi fényünk is messze tündöklő elektromos fény!«

RÉGI MAGYAR MEGFIGYELÉSEK.

131. Már egy néhány esztendőktől fogva igen áldott termése volt a' *Riskásának* a' Bánátban, nevezetesen Tömösvár tállyékán. Ezen konyha veteményről az iratik, hogy a' mi Magyar földünkben termett éppen olyan jó, mint az, a' melyet Törökországból hoznak, sőt rész szerint még jobb, még is ez, minthogy a Hazában terem, sokkal oltsóbb, mint az, a' melyet Török Országból hoznak. Ezen áldott Riskásának természetéhez már most ugy hozzá fogtanak ezen a' Környéken, hogy rövid uton az egész Országnak elég riskását terem a' magunk földünk. (Magyar Kurir. 1792, 696. lap.)

132. Budáról azt írja egygy azon által utazott érdemes barátom, hogy e' folyó hólnapnak 20-ik napján, dél után 3 óraker az úgynevezett Neustift külső városi templomban be' tsapván a' tizes menkö, a' toronynak tetejét elégette, az abban levő harangokat öszve olvasztotta, a' templomot félig le

égette, és benn a' templomban 4 óltárt sebesített meg. (Magyar Kurir. 1793. II. negyed 142. lap.)

133. A' ketskék annyira szaporodnak, hogy hallatlan dolog, mert nem elég nékik kettőt 's hármat elleni, hanem *Sz. Várallyán* egy pihenőbe egy anya ketske hat gödölljét ellett egy hassal, de egyiknek neveléséhez sem lehetett Szerencséje, mivel egy más után mind megdöglött. (Magyar Kurir. 1796, 626. lap.)

134. A' szarvas marha dög a' mi földünkön (Egerben) nagy erőben uralkodik. Vagynak olyan helyek, hol a' szegény marhának a' nyelvén ömlik ki a' sok tetű; és annak többszöri le tisztogatása után is ismét ujabbán el lepi, mig végre megdöglék. (Magyar Kurir. 1800, 279. lap.)

135. Ugyan innen írják (N. Bihar Vármegyéből), hogy ez Vármegyében sok helyeken, nevezetesen Püsköpiben nem

régiben olly földindulás lett légyen, hogy az emberek lábaikról leestének. (Magyar Kurir. 1787, 22. lap.)

136. Kolosvárról 10. Aug. Még most is szomorú az emlékezete, miként a múlt esztendőnek essős volta, és abból származott ártalmas takarmány miatt Karátsontól fogva késő tavaszig sok ezer szarvas marha, és juh döglött el Erdélyben a' métej nyavalyában. Igyekezett ugyan a' F. K. Gubernium e' nagy rosztat a' tavassza' meg orvosolni, de már késő volt a' jó orvosság. Elmúlt essőnek nem kell köpönyeg, mondhatja itten valaki. Ez ugyan igaz, de az is igaz, hogy a' jövő felleg ellen most jó a' köpönyeget felvenni. Noha a' mostani nyár még eddig a' métej szedésre nem kedvezett, mindazonáltal a' juhok mégis kaptak métejt: vagy az lesz igaz, hogy ezen nyavalyát egy esztendőről a' másikra által viszik, mert Kolosvármegyében most sok helyeken a' mezei munkások számára juhok ölettetvén le, belső részeik igen métejeseknek találtnak. Azért minden juhos gazda vigyázon magára, inkább ölje az őszön métejes juhait, mintsem tavasszal ismét eldögölje-

nek. A' melly juh őszel egy kis megéheztetés után az eleibe vetett egerfa levelet nem eszi, bátran leölettetetik, mert métejes. Igen jó praeservans orvosság métej ellen, mint a' nagy szarvas marhának, mint juhoknak szüret után elkezdve télen által finom porrá tört 's szitált alabástromot apró sóval elegy gyakran nyalni adni; úgy szintén zöld dió héjat, és szülfüvet (origanum vulgare) megszáraztva, porrá törve sóval elegy elejikke tenni nyalni, mellyek az valóságos métejt is megfordítják gyakran. A már megöslött métej nyavalyában a' sőt patikabéli tsuda sóval kell elegyíteni, hadd laxálódjanak a' juhok. Ha nints más reményesség, az ember sok veres hagyát reszel, megszózza, levit kinyomja, 's 2—3 kalánnt a juhok torkába tölt, és ez tsak nem tsudát mivel a gyógyításban. A múlt tavasz azokban a' falukban Erdélyben, mellyek itató vizei alabástromosok, vagy tsuda sóval bővölködnek, se nagy szarvas marhák, se juhok tellyességgel nem döglöttek, és ezt a' lakosok magok se tudták eddig miért. (Hazai tudósítások 1806. 141. l.)

Közli: RADNÓTI DEZSŐ.

TÁRSULATI ÜGYEK.

A Forgó Tőke pénztári kimutatása

1889. évi június végén.

(Ide nem értve az alaptőke, az országos érdeklő tudományos kutatások és a könyvkiadó vállalat számlájára eső bevételeket és kiadásokat.)

Megnevezés	1888		1889		Megnevezés	1888		1889	
	frt	kr.	frt	kr.		frt	kr.	frt	kr.
Bevétel.					Kiadás.				
Pénztári maradék a megelőző évről	4458	50	5276	46	Alapítványul iratott	2000	—	2000	—
Alapítványi és takarékpénztári kamatok	1255	26	1746	56	Természettud. Közöny	3719	53	4870	41
Oklevelek díja	318	—	2374	—	Népsz. előadások, Pótfüz.	1772	33	1294	76
Helybeli tagdíj a folyó évre	4050	—	4385	—	Könyvtár	952	75	791	62
Vidéki tagdíj a folyó évre	9875	—	12464	50	Oklevelek kiállítása	47	50	594	—
Tagdíjhátralékok	335	—	281	60	Kisebb nyomtatványok	211	02	535	36
Előrefizetett tagdíjak	57	—	93	—	Irodai költség	34	22	261	72
Eladott kiadványok, Pótfüzetek	4013	64	4166	17	Házbér	840	88	840	88
Vegyések, hirdetések	91	50	63	88	Bútorok és eszközök	—	—	41	—
Összesen	24453	90	30851	17	Fűtés, világítás	162	38	171	08
					Postaköltség	61	57	336	58
					Vegyés	156	58	194	72
					Tiszti díjazás	3309	86	4073	90
					Szolgák fizetése	600	—	600	—
					Rendkívüli kiadás	30	—	239	95
					Pályakérdés	—	—	300	—
					Összesen	13898	62	17145	98

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.